

BALÁZS K. ATTILA

Barna folt

Azon a sötétzöld nadrágon az a vörösesbarna folt, na, az nem jött ki soha, semmiféle mosással. Semmiféle tisztítószer nem segített rajta, ott díszleg most is valamivel a bal térd fölött, és alig nagyobb három-négy ötvenbanisnál. Apám régi ruhái közt akadtam rá arra a nadrágra; akkor ő már nem volt, csak az emléke, s azt is lassú erózióval mosták tavasszal az olvadó havak, ősszel a hetes esők, s nyáron – nyáron csak az áttetsző napok monoton sodra.

Isten tudja, mi után kutattam, talán anyám küldött ahhoz a szekrényhez valami kacatért, és régi, dohos szagú pulóverek közül került elő, s mivel megtetszett a színe, elővettem. Anyám nem tudott bővebb információval szolgálni a folt keletkezésének körülményeiről, csak annyit mondott, hogy ha jól emlékszik, akkor az egy vérfolt, és annak idején sokat kísérletezett a kitisztításával, míg fel nem adta. Apám aztán haláláig nem is hordta többé azt a nadrágot.

Ahogy a parányi kamera, vagy tegyük fel, hogy csupán a képzelet áthatol a szörzeten, majd a bőr pórusain keresztül bekerül a testbe, a lágy szövetek, zsír és bordák mögött egyszerre csak a mellüreg válik láthatóvá, s benne a szervek sötét foltjai: az élet lüktetésére, ritmusára ringó anyag. A szív sötét-kék izmait erek hálója fonja körül, s a kamrából kilövellő furcsa, fekete folyadékkal az erekbe érkezőnk: a halványan derengő fényben, akár a víz alatt bokrosodó fantasztikus virág, dagad és roskad adott ütemre a tüdő.

Működik, él a szervezet. Évezredek tudása pulzál ebben az egy célra törő anyaghalmazban.

Most épp nyugalom és egyensúly van.

Ha kívülről néznénk, fejét lehajtva és fel-felemelve, lassan mozogva legelészne az elefántfüben, fajtársaival.

De nem! Hiszen adott egy idő, adott egy szekrény, és két ember, s egy harmadik, néhai ember emléke, és mindezek között egy barna foltos anyagdarab. Anyám a konyhában tesz-vesz, úgy csinál, mintha dolga volna, de tudom, hogy ismét megütötte az emlék, ismét könnyet taszított a szemébe az a dohos szövet, mert mégiscsak szerette apámat a maga módján. Fogom a nadrágot, és töltök a barna foltra a kor-

szerű tisztítószer egyikéből. Azonnali a hatás, a folt láthatóan halványulni kezd, és tudom, hogy egy alapos mosógépes mosás után nyoma sem lesz már. Elcsöpög, lezúdul a lefolyón egy teljes nap, vagy egy délután, reggel, vagy esetleg naplemente; elcsöpög egy emlék, amelynek egyedül apám és ez a nadrág volt a tudója. Most semmisül éppen meg valami örökre, ami esetleg apámnak fontos volt, de amiről, azt hiszem, soha nem beszélt: beszűkülött szemmel, ráncos homlokkal most is csak hallgat és kortyolja sörét, s ahogy ez átcikázik rajtam, magam is csak meredek előre, nézem a szert, amelyik mindezt végrehajtja. Apránként így ereszkedik ránk a feledés, elmoosuk parányonként egymás emlékeit. Meredünk egymásra anyámmal.

Az a fiatal szarvasünő, ott az időn túl, most felkapja a fejét, és feszülten figyel. Szűrkülödik már, az ég alján vöröses fényben lassan úsznak el a felhők. Semmi. Néhány kakukk felelget csupán egymásnak a csendben, egy csipkebokor ágai közül felröpül egy nehéz testű madár. Szárnyának suhogása még néhány másodpercig hallatszik, míg el nem tűnik a bokrokkal tarkított lejtős mezőben. A fiatal szarvasok megnyugszanak, lassan legelészve haladnak a lejtőn lefelé az erdő irányába, meg-megállnak, fülelnek, de semmi, csak a mező, a szél, a fák lélegzete, felhők lusta vonulása és a már hosszan elnyúló árnyékok rajza a füveken. Lassan feketeségbe bukik ez a határtalan biomassza.

Kora nyári nap volt, amikor elment. Előre tudtam, hogy gyűlölni fogom azt a napot, s azt a pillanatot, amikor majd megáll előttem gyászos fejjel például anyám, lesüti a szemét, s az orra alatt először csak valamit mormog. Vagy esetleg éjszaka lesz, s a telefon sürgető és szokatlan zöreje ébreszt, és én nem tudom majd behatárolni: kié is az a félig ismeretlen hang, amelyik halkán bár, de mondja, hogy milyen hirtelen, szinte minden előző figyelmeztetés nélkül, de így sikerült, ez történt, megszűnt minden, most már vége. Valamiért eszembe fog jutni az este elfogyasztott hideg madár, a mellüreg sötétbordó, vérbe sült vagy fagyott erezete, és a lefejtett fehér húsdarabok. Köszörülök a torkomon, hallgatok jó néhány nagyon hosszú másodpercet – még valaki azt hihetné, hogy kéjesen élvezem a helyzetet –, de erről természetesen szó sincs. Megfelelően szíven üt a dolog, nem mintha az ember nem számított volna rá, ha

ismerte apámat, hiszen ezt hinni teljes képtelenség. És mégis, mikor itt van a pillanat, bekövetkezett az elkerülhetetlen, érzed, hogy a melledbe telepszik valami üresség, és hirtelen elkezdted sajnálni magad.

Mert a hír tulajdonképpen arról szól, hogy félig árva lettél, hiába rúgtad el a tizennyolcat. – Az a fél-eszű idióta – csavarod ki magadból keserűen a szavakat, s megint csak magadra gondolsz és anyádra, és persze nővéredre, aki valószínűleg még a hír súlya nélkül létezik ott, valahol a másik féltéken. Neked jut majd a nemes feladat, hogy informáld. Gyűlölni fog, mikor kimondod a delejes erővel bíró szavakat, gyűlölni fog, hogy nem lehetett ott, hogy nem vigyázhatt az öregre. – Sok fatökű! – fogja visszavágni az impulzusokat az éteren át a könnyeivel küszködve. – Most is csak lógassátok az orrotokat, és bőgjetek.

Repülőre ül, hogy megtegye azt az egész napos utat, amit máskülönben, rendes körülmények között is minden évben legalább egyszer megtesz.

Nagyjából a lejtő közepénél, kétszáz méterrel az erdő sávja előtt véget érnek a bokrok. Egy nyílt rész következik, tele inycsiklandozó füvekkel, édes, friss hajtásokkal, rügyekkel. Már egyre mélyebb az alkonyat, most már nincs veszély talán – tétován állnak még néhány percet a bokrok és a tövises bozót oltalmában, aztán lassan, nagyon lassan kilépnek a nyílt területre. Most nem legelnek, most előrenyújtott nyakkal, és örökké forgó fülekkel figyelnek; minden érzékük lehetséges veszélyek után kutat. Még mindig semmi. A szél rézsút fúj, a hűlő levegő lecsorog balról a völgyön, de nem hoz semmi figyelemre méltót; egy távoli tanya füstszaga érkezik csupán nyomokban, de az nem zavaró, az ismerős, a ködös gyerekkor megnyugtató egészébe épül. Minden mozdulatlan. Már elnémultak a madarak is. Csend száll bokrokra, fákra, füvekre.

Anyám a konyhában matat, megint dohog magában. Nem figyelek, csak fél füllel hallgatom, hogy ismét szid valamiért, talán azért, mert nem csinálok semmit sem ebben a házban, pedig fut minden; aztán egyszer csak, minden átmenet nélkül mondani kezdi. Pedig én már szinte meg is feledkeztem róla. Látszik, hogy akármilyen haszontalan embernek is tartotta apámat, csak nem engedi még az emlék, még ezután a négy év után sem. Ott rág így is, úgy is a háttérben – s én most felszakítottam azt a megerősödni látszó hártját az emlékek fölött. Az öreget

látom ismét, amint hazatér, lerúgja vércsatakos cipőit, s csak üldögél. Nem lehet két ép mondatot váltani vele. Valahol máshol van ismét. Erdők, hegyek, patakok felett. Csak itt nem, ebben az egyre feszültebb, egyre szomorúbb térben.

Egy szarvas szíve akár egy üres befőttesüvegben zörgő darázs: a nyár hatalmas terében akkora ez az égitestre emlékeztető forma, mint egy szupernóva a kozmosz végtelenjében. Néhány nappal ezelőtt a vörös csontvelőben életre szökkentek azok a vértetek, amelyek majd egy erőszakosan ütött résen keresztül kifolyva beszínezik a fűvet, ahová beomlik a tehetetlen test, akár egy idegen, nem evilági úrhajó. A becsapódáskor az energiagyűrűk végigszáguldanak az egész testen. Izmok viszik, idegek, véretek és a nyirok az információt az agyig és a szívig, hogy elvégeztetett. A szövetek bénultan lebegnek át a semmibe. A lábak még egy utolsó iszonyú erőfeszítéssel fellökik a testet, fel az ég felé, aztán csak a vérhab íze érkezik a torokból, és bugyog ki a vörös láva az orron át, vissza a mezőre, füvekre, fekete földbe. A nyitott szemgolyókra homályt lehel a halál. Ha jobban belenézni, még két közeledő árnyék tükröződne bennük. Ha jobban belenézni, nem látnánk bennük sem jót, sem rosszat, sem boldogságot, sem szomorúságot, csak az idő puha, megállíthatatlan teljesedését.

Egy lövés csattan. Úgy hasít bele a völgy légtömbjébe, mint egy pofonra felrántott kéz az arcba: erőszakosan, váratlanul. Az állatokban rémület. A fiatal üdő megtántorodik, tesz még két lépést, aztán a földre rogyik. A testvére értetlenül néz, nem szalad el, nem ismeri még, mit jelent ez a fülét sértő hang. Minden mozdulatából árad a riadalom, de ott téblábol esetlenül a földön heverő mellett. Aztán elcsattan a második lövés is. A fiatal bika felugrik, fel az ég felé, de mire visszaér a földre, tagjaiból elszáll az erő. Odarogzik, ahol a találat érte – néhány méterrel vérben rángó testvére mellé. – Szívlövés – mondja talán apám a lesen. Üldögélnek még néhány percet. Langyos szél támad fel az egyre sűrűbb szürkületben. Az elejtett vad magában múlik ki. Ne zavard halálát. Egyedül van az utolsó perceiben a lombsusogással. Ne erőszakold meg jelenléteddel tehetlenné váló testének törékeny, intim terét. Töret kerül majd a golyó ütötte sebre. Frissen letört gally a vérhabos szájba: utolsó falat. Levett kalapokkal állnak az emberek.

Emlékszem a nővéremre, ahogy a koporsó mellett áll. Elnéz az összeverődött embertömeg felett, a kis kápolna ablakán keresztül, ki a szabadba. Hosszú fekete kabát van rajta és fekete nadrág. A késő őszben már meglátszik a lehelet, az emberek fázósan húzzák magukon összébb a kabátokat. Én majdnem a koporsó fejénél állok, és próbálok minél természetesebben viselkedni a tekintetek kereszttüzeiben. Mindegyre a nyitott koporsóba kell néz-nem. Látom, amint nővérem szemére homályt lehelnek az emlékek. Nincs itt, most ő sincs jelen, akárcsak apám, valahol emlékei rengetegében kószál az öreggel. Anyám mereven áll, a falakat bámulja. A halvány, délutáni napfény megvilágítja arcát, kabátját. Csendes szigetek vagyunk a közöttünk átáramló embertengerben. Nem fogjuk egymás kezét, nem nézünk egymás arcába. Még mindig éljük a magunkra maradottságunk felismerésének iszonyatát. Új ösvényeket kell vágnunk egymás irányába, tudom ezt. Egy halott emlékének kocsonyás tömbjén át készülnek majd az új alagutak. Még nem látjuk egymást. Egyelőre a döbbenet utóhullámai vannak, és a vércsatakos ruhák látványa, amelyeket anyám egy fekete nejlonzacskóba gyömöszöl a baleset után. És az összetört test.

Téglánként kell újraépítsük világunk.

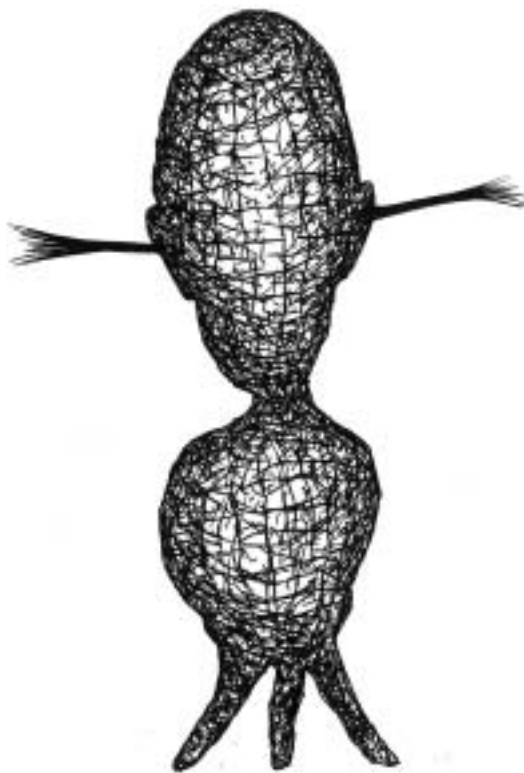
Ahogy megemelik a testeket, hogy egymás mellé helyezték őket arccal az erdőnek – a fáknak, amelyeknek eddig a nevük otthon volt –, vér csöpög ki a nyitott szájából, az orrlyukakból, összekeni mindkettőjük nadrágját, cipőjét. A fej mint groteszk harang-

nyelv lóg az ernyedt nyakon, a halál tehetetlenségében szemérmetlenül kiterítkezik az állat. Apám cipőjét vér borítja, nadrágjára is kerül egy nagyobb folt, a térd fölé. Száját összeszorítva mormol valamit. Cipelik az állatokat. Néhány perc múlva feltárják a

hasüregét, eltávolítják a zsigereket. Ezt már az autó lámpáinak fényében teszik. Ott gőzölgnek a feleslegessé vált szervek a kakukkfűben. *Hej, legényke, / szép legényke, / kakukkfűért menj a rétre* – mondja talán apám, míg felkötözik a zsigerelt szarvasokat az autóra. A kulacsból vizet töltenek egymás kezére, lemosják a vért. Ahogy az autózúgás elhal, újra csend lesz az erdőszélen, háborítatlan, fekete csend. Az állatok visszafoglalják az erdő terében az emberek kihülő jelenlétének riasztó illatú auráját.

Néhány mosás után – igaz, hogy nagyon halványan –, de még mindig látszik a folt. De az is lehet, hogy már csak én képzelem oda. Anyám felém fordul, és

legyint. – Csinálsz, amit akarsz, gyermek – mondja a tekintete. A korszerű tisztítószerek kissé elroncsolják az anyagot – tehát feladom én is. Húsvéthoz közeledünk. A tisztára mosott ablakokon keresztül bekandikál a Nap, anyám arcán mintha néha átfutna egy-egy halvány mosoly. Lehet ez látszat is, bár ma nem szurkál semmivel. Mintha nem is lenne a világban keserűség. Dúdolni is elkezd, csak úgy halkán, szinte magában. – Rendben vannak mindenk – gondolom magamban –, belebújok a barna foltos nadrágba, magamra kanyarítok egy könnyű kabátot, intek, és kilépek az ajtón, bele a langyos, tavaszillatú délutánba.

Willendorf II.